

25.1.2024

Työ- ja elinkeinoministeriö
Lausuntopalvelu.fi**ASIA Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista
VN/30737/2022**

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista. Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömän kriittisen tuotannon, palveluiden ja infrastruktuurin turvaamista poikkeusoloissa ja niihin verrattavissa olevissa vakavissa häiriöissä. Kansallisen huoltovarmuuden lähtökohtina ovat toimivat sisä- ja kansainväliset markkinat, monipuolinen teollinen ja muu tuotannollinen pohja, vakaa julkinen talous ja kilpailukykyinen kansantalous.

Voimassa oleva valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista on vuodelta 2018. Muutunut toimintaympäristö vaatii kehittämään etenkin kriittisen infrastruktuurin ja palveluiden suojaamista, kyberturvallisuutta, kriittisimpien hyödykkeiden saatavuutta sekä vastaamista nopeasti muuttuviin hybridiuhkiin. Uudet ja vahvistuneet uhat edellyttävät, että huoltovarmuuden turvaamisen ja varautumisen tasoa vahvistetaan.

Valtioneuvoston päätös ohjaa valtion keskus- ja aluehallinnon sekä kuntien viranomaisia ja muita sellaisia toimijoita, jotka vastaavat oman hallinnonalansa huoltovarmuudesta, sen johtamisesta ja kehittämisestä. Päätöksen toimeenpanoa varten laaditaan erillinen suunnitelma, jossa määritellään eri viranomaisten vastuut ja toimenpiteiden tarkempi aikataulutus.

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa. Alla on vastauksemme Lausuntopalvelussa.

Luku 1. Johdanto

LPY:n mielestä johdannossa on kuvattu hyvin valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitepäätöksen uudistamistarve ja keskeiset tavoitteet:

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisella tavalla. Tämä heijastuu myös huoltovarmuustoimintaan. Uudet ja vahvistuneet uhat edellyttävät, että huoltovarmuuden turvaamisen ja varautumisen tasoa vahvistetaan. Siviiliyhteiskunnan varautuminen on otettava huomioon sotilaallisen varautumisen mahdollistajana ja vastinparina: kokonaisturvallisuus toimii vain, jos huoltovarmuustoiminnan tavoite yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden turvaamisesta poikkeusoloissa ja niihin verrattavissa häiriötilanteissa täyttyy.

Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista määritellään kansallisen huoltovarmuustyön lähtökohdat, periaatteet ja kansalliset tavoitteet, jotta huoltovarmuuden taso ja laajuus vastaavat muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimuksia. Riittävän huoltovarmuuden ta-

25.1.2024

son turvaaminen on välttämätöntä, jotta väestön toimeentulon, talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto, palvelut ja infrastruktuuri voidaan turvata myös normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Kansallisen huoltovarmuuden vahvistamisen lisäksi huoltovarmuutta parannetaan kehittämällä kansainvälistä yhteistyötä EU:n ja Naton kautta sekä kahdenvälisesti eri valtioiden kanssa. Myös pohjoismaista valmius- ja huoltovarmuusyhteistyötä kehitetään.

Luku 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Esityksessä on selkeästi kuvattu huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat: toimivat sisä- ja kansainväliset markkinat, monipuolinen teollinen ja muu tuotannollinen pohja, vakaa julkinen talous ja kilpailukykyinen kansantalous. Huoltovarmuuden turvaaminen tukeutuu toimiviin kansainvälisiin poliittisiin, taloudellisiin ja teknisiin yhteyksiin sekä näiden jatkuvuuteen. Huoltovarmuuskriiseihin varautuminen on aina kansallisella vastuulla, mitä kansainvälinen varautuminen täydentää.

LPY korostaa, että huoltovarmuuden toimintakenttä on pidettävä selkeänä: mitkä ovat eri toimijoiden vastuut ja velvollisuudet varautumisessa ja jatkuvuudenhallinnassa sekä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Huoltovarmuus on osa yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaista kokonaisturvallisuutta, joka on suomalaisen varautumisen yhteistoimintamalli. Huoltovarmuuden näkökulmasta keskeistä on eri toimijoiden (viranomaiset, yksityinen sektori, kansalaisjärjestöt ja kansalaiset) välinen vuorovaikutus paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

LPY esittää, että viranomaisten ja elinkeinoelämän järjestöjen yhteistyötä huoltovarmuuden parantamiseksi kehitetään myös sosiaali- ja terveysaloilla. Koronapandemian aikana tämä yhteistyö ei ollut lähelläkään toivottavaa tasoa.

Luku 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

Huoltovarmuuden kehittämiskohteiden tavoitteet ovat kannatettavia:

- 3.1 Huoltovarmuuskriittinen infrastruktuuri
- 3.2 Digitaalinen yhteiskunta
- 3.3 Kansalaisvarautuminen
- 3.4 Huoltovarmuuden alueellinen ulottuvuus
- 3.5 Huoltovarmuuden tilanneseuranta ja ennakointi
- 3.6 Osaaminen ja osaavan työvoiman saatavuus

Luku 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

LPY esittää, että kohdassa 4.8. Sosiaali- ja terveyshuolto kirjataan selkeämmin yksityisen sektorin toimijoiden (yritykset ja järjestöt) rooli osana huoltovarmuustyötä. Yhdistys muistuttaa, että sote-alan henkilöstöstä yli 30 prosenttia työskentelee yksityisellä sektorilla, esimerkiksi lääkäreistä 6 000 – 8 000 toimii osa- tai kokoaikaisesti yksityisellä sektorilla. Yksityisellä sektorilla on myös käytössään merkittävä määrä sote-infraa (toimitiloja, koneita ja laitteita), joita voitaisiin hyödyntää poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Kyseisen infran kuten myös yksityisellä sektorilla toimivan

25.1.2024

henkilöstön hyödyntäminen erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on suunniteltava etukäteen eli normaalioloissa.

LPY:n mielestä tavoitepäättöksessä on otettava esitettyä selkeämmin huomioon julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön tarpeellisuus, kehittämiskohteet ja käytännön toteuttaminen myös henkilöstön ja infran hyödyntämisen osalta – ei pelkästään materiaalsen valmiuden ylläpitämisen osalta.

Luku 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

LPY pitää tärkeänä, että huoltovarmuutta kehitetään pitkäjänteisesti. Huoltovarmuuden tason ja sen rahoituksen on kyettävä vastaamaan muuttuvan turvallisuusympäristön vaatimuksiin.

LPY edellyttää, että yksityisten toimijoiden varautumisesta aiheutuvat menot korvataan valtion varoista silloin, kun valtiovalta edellyttää toimijalta elinkeinotoiminnassa noudatettavaa hyvää liiketoimintalähtöistä jatkuvuudenhallintaa voimakkaampia toimenpiteitä. Tämä periaate ei valitettavasti toteutunut koronapandemian aikana edes ylimääräisten suojavälinehankintojen osalta.

Luku 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

–

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Tämä tavoitepäättös toimii hyvänä ohjurina valmisteilla olevalle valmiuslain uudistamiselle. Kriittisten toimintojen tunnistaminen, ajantasaisen tilannekuvan luominen ja ylläpito sekä jatkuvuudenhallinta ovat huoltovarmuustyössä avainasemassa. Myös poikkihallinnollinen yhteistyö on välttämätöntä ja sitä pitää suunnitella ja harjoitella normaaliolosuhteissa sekä ottaa oppia koetuista häiriötilanteista, kuten koronapandemiasta. Koronakriisin aikana ei valitettavasti hyödynnetty läheskään täysimääräisesti kaikkia käytettävissä olevia sote-resursseja, kuten yksityisellä sektorilla yrityksissä ja järjestöissä olevia. Myös tiedottamisessa, viestinnässä, johtosuhteissa ja johtamisessa oli koronapandemian aikana paljon haasteita, samoin materiaalisessa varautumisessa. Kyseisistä virheistä ja puutteista on otettava oppia.

Sote-aloilla osaavan henkilöstön saatavuus ja sijoittaminen oikeisiin tehtäviin häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on olennainen osa huoltovarmuustyötä ja jatkuvuudenhallintaa.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja